

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Кафедра цивільно-правових дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	D БІЗНЕС, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПРАВО
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	D8 ПРАВО
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ФАКУЛЬТЕТ	Соціально-гуманітарний

Біла Церква-2025

Робоча програма з навчальної дисципліни «Екологічне право» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності D8 «Право» / Укладач Н.М. Обіюх. Біла Церква: БНАУ, 2025. 19 с.

Розробник: Н.М. Обіюх, канд. юрид. наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

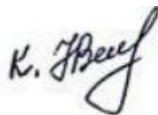
Робочу програму затверджено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін
(Протокол № 1 від 15 серпня 2025 р.)

Завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін, доцент

Анна ПАХОМОВА

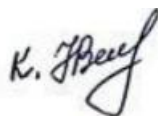
Гарант ОП, доцент

Інна КОВАЛЬЧУК

Схвалено методичною радою соціально-гуманітарного факультету
(Протокол № 1 від 28.08.2025 р.)

Голова методичної ради, доцент

Інна КОВАЛЬЧУК

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ D8 «ПРАВО»	5
4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
6. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ	7
7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
7.1. Лекції	9
7.2. Практичні заняття	11
7.3. Самостійна робота	13
7.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань	14
8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	15
9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	16
10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	16
11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	16
12. ПЕРЕЛІК НАОЧНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	17
13. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	18

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальним планом за 2025-2026 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Екологічне право» для денної форми навчання передбачено всього 150 академічних годин (5 кредитів ECTS), у т.ч. аудиторних – 70 годин (лекції – 42, практичні заняття – 28), самостійна робота студентів – 80 години.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено у таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 5	Галузь знань Д «Бізнес, адміністрування та право»	Основна	
		<i>Рік підготовки:</i>	
Змістових модулів – 4	Спеціальність Д8 «Право»	4-й	5-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – розрахункове		<i>Семестр</i>	
Загальна кількість академічних годин – 150		7-й	9-й
		<i>Лекції</i>	
		42 год.	6 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 6 самостійної роботи студента – 4	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	<i>Практичні</i>	
		28 год.	10 год.
		<i>Самостійна робота (у т.ч. на виконання ІНДЗ)</i>	
		70 год.	134 год.
	Підсумковий контроль: іспит		

Мета вивчення дисципліни «Екологічне право» є формування у здобувачів вищої освіти системи знань щодо правового регулювання екологічних відносин, раціонального використання природних ресурсів, захисту екологічних прав громадян, а також ключових засад міжнародно-правової охорони навколишнього середовища.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Обов'язковий освітній компонент «Екологічне право» базується на знаннях таких дисциплін, як «Конституційне право», «Адміністративне право», «Цивільне право», «Земельне право» та «Господарське право».

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ D8 «ПРАВО»

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

СК 10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК 12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК 16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

ПРН 14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.

ПРН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

ПРН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

РН 23. Застосовувати норми земельного, аграрного та екологічного законодавства для вирішення складних спеціалізованих задач у сфері природокористування та господарської діяльності.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Загальні положення екологічного права

- 1.1. Поняття, предмет і система екологічного права.
- 1.2. Принципи екологічного права.
- 1.3. Джерела екологічного права.
- 1.4. Екологічні права людини і громадянина.
- 1.5. Державний екологічний контроль.
- 1.6. Оцінка впливу на довкілля та екологічний моніторинг.

Змістовий модуль 2. Здійснення права природокористування. Захист екологічних прав громадян

- 2.1. Право власності на природні ресурси.
- 2.2. Право природокористування.
- 2.3. Договори у сфері природокористування.
- 2.4. Процедури захисту екологічних прав громадян.
- 2.5. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення.

Змістовий модуль 3. Особливості використання окремих видів природних ресурсів

- 3.1. Правове регулювання охорони атмосферного повітря.
- 3.2. Правове регулювання охорони водних та земельних ресурсів.
- 3.3. Правовий режим використання та охорони лісових ресурсів.
- 3.4. Правовий режим використання та охорони надр.
- 3.5. Правове регулювання використання та охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Змістовий модуль 4. Міжнародне та європейське екологічне право

- 4.1. Становлення і розвиток міжнародного екологічного права.
- 4.2. Міжнародні екологічні організації.
- 4.3. Міжнародно-правова охорона біорізноманіття.
- 4.4. Європейська кліматична політика.
- 4.5. Європейський зелений курс. Європейський закон про клімат.

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	всього	денна форма				заочна форма					
		о	у тому числі				всього	у тому числі			
			л	п	інд	СРС		л	п	інд	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
<i>Змістовий модуль 1. Загальні положення екологічного права</i>											
Тема 1.1. Поняття, предмет і система екологічного права	7	2	1		4	8	2			6	
Тема 1.2. Принципи екологічного права	7	2	1		4	8		2		6	
Тема 1.3. Джерела екологічного права	7	2	1		4	6				6	
Тема 1.4. Екологічні права людини і громадянина	7	2	1		4	8	2			6	
Тема 1.5. Державний екологічний контроль	5	2	1		2	6				6	
Тема 1.6. Оцінка впливу на довкілля та екологічний моніторинг	5	2	1		2	8		2		6	
Разом за модуль 1	38	12	6		20	44	4	4		36	
<i>Змістовий модуль 2. Здійснення права природокористування. Захист екологічних прав громадян</i>											
Тема 2.1. Право власності на природні ресурси	7	2	1		4	6				6	
Тема 2.2. Право природокористування	7	2	1		4	8	2			6	
Тема 2.3. Договори у сфері природокористування	7	2	1		4	8		2		6	
Тема 2.4. Процедури захисту екологічних прав громадян	8	2	2		4	6				6	
Тема 2.5. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення	7	2	1		4	6				6	
Разом за модуль 2	36	10	6		20	34	2	2		30	
<i>Змістовий модуль 3. Особливості використання окремих видів природних ресурсів</i>											
Тема 3.1. Правове регулювання охорони атмосферного повітря	7	2	1		4	6				6	

Тема 3.2. Правове регулювання охорони водних та земельних ресурсів	7	2	1		4	8		2		6
Тема 3.3. Правовий режим використання та охорони лісових ресурсів	7	2	1		4	6				6
Тема 3.4. Правовий режим використання та охорони надр	7	2	1		4	6				6
Тема 3.5. Правове регулювання використання та охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду	8	2	2		4	6				6
Разом за модуль 3	36	10	6		20	32		2		30
Тема 4.1. Становлення і розвиток міжнародного екологічного права	8	2	2		4	10		2		8
Тема 4.2. Міжнародні екологічні організації	8	2	2		4	8				8
Тема 4.3. Міжнародно-правова охорона біорізноманіття	8	2	2		4	8				8
Тема 4.4. Європейська кліматична політика.	8	2	2		4	8				8
Тема 4.5. Європейський зелений курс. Європейський закон про клімат.	8	2	2		4	6				6
Разом за модуль 4	40	10	10		20	40		2		38
Усього годин	150	42	28		80	150	6	10		134

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, с.р. – самостійна робота.

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1. Лекції

Тема і зміст лекції	К-ть годин
Змістовий модуль 1 Загальні положення екологічного права	
<i>Тема 1. Поняття, предмет і система екологічного права</i> Історія становлення та розвитку екологічного права. Основні концепції взаємодії людини і суспільства з навколишнім середовищем. Характеристика предмета екологічного права. Методи правового регулювання екологічних відносин. Система сучасного екологічного права.	2
<i>Тема 2. Принципи екологічного права</i> Поняття «правовий принцип». Значення принципів у системі правового регулювання. Характеристика принципів екологічного права (принцип екосистемного підходу, принцип перестороги, принцип «забруднювач платить», принцип інтегрованого екологічного управління та ін.)	2
<i>Тема 3. Джерела екологічного права</i> Поняття, система та особливості джерел екологічного права. Екологічне законодавство України. Конституція України – основне джерело екологічного права. Законодавчі нормативно-правові акти у сфері охорони довкілля. Міжнародно-правові акти у системі джерел екологічного права.	2
<i>Тема 4. Екологічні права людини і громадянина</i> Історія розвитку екологічних прав людини. Загальна характеристика системи екологічних прав громадян. Місце екологічних прав людини у системі конституційних прав. Характеристика конституційних екологічних прав людини і громадянина. Поняття та види екологічних обов'язків громадян. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Право людини на екологічну інформацію.	2
<i>Тема 5. Державний екологічний контроль</i> Поняття екологічного контролю. Завдання державного екологічного контролю. Суб'єкти та об'єкти екологічного контролю. Заходи державного екологічного нагляду (контролю). Розпорядчі документи органів державного екологічного контролю.	2
<i>Тема 6. Оцінка впливу на довкілля та екологічний моніторинг</i> Сутність та значення оцінки впливу на довкілля. Об'єкти оцінки впливу. Звіт з оцінки впливу на довкілля. Порядок здійснення оцінки впливу на довкілля. Громадське обговорення: поняття, терміни та значення. Поняття та види екологічного моніторингу. Суб'єкти та об'єкти моніторингу. Система державного моніторингу довкілля.	2
Разом за змістовий модуль 1	12
Змістовий модуль 2. Здійснення права природокористування. Захист екологічних прав громадян	
<i>Тема 7. Право власності на природні ресурси</i> Поняття та ознаки права власності на природні ресурси. Види правових форм власності на природні ресурси. Права та обов'язки власників об'єктів природних ресурсів. Способи набуття права власності на природні ресурси. Обмеження права власності на природні ресурси.	2
<i>Тема 8. Право природокористування</i>	2

<p>Поняття та зміст права природокористування. Види природокористування. Основні права та обов'язки природокористувачів. Особливості права спеціального природокористування. Поняття та зміст дозвільних процедур у сфері природокористування. Види екологічних дозволів.</p>	
<p><i>Тема 9. Договори у сфері природокористування</i></p> <p>Поняття та види договорів в екологічному праві. Форма, об'єкти та суб'єкти еколого-правових договорів. Договори оренди на використання природних ресурсів. Характеристика меліоративних, водоохоронних, лісовідновних та інших екологічних договорів.</p>	2
<p><i>Тема 10. Процедури захисту екологічних прав громадян</i></p> <p>Проблеми забезпечення доступу до правосуддя з питань захисту екологічних прав. Основні форми захисту екологічних прав громадян (юрисдикційні та неюрисдикційні). Визнання екологічних прав. Відновлення порушеного права. Відшкодування збитків. Практика ЄСПЛ щодо захисту екологічних прав.</p>	2
<p><i>Тема 11. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення</i></p> <p>Поняття юридичної відповідальності в екологічному праві. Ознаки еколого-правової відповідальності. Поняття та ознаки екологічного правопорушення. Склад екологічного правопорушення. Види екологічних правопорушень. Кримінальна відповідальність за екологічні злочини. Адміністративна та цивільно-правова відповідальність за екологічні правопорушення.</p>	2
Разом за змістовий модуль 2	10
Змістовий модуль 3. Особливості використання окремих видів природних ресурсів	2
<p><i>Тема 12. Правове регулювання охорони атмосферного повітря.</i></p> <p>Атмосферне повітря як об'єкт правової охорони. Стандартизація та нормування в галузі охорони атмосферного повітря. Особливості управління в галузі охорони атмосферного повітря. Порядок видачі дозволів на викиди шкідливих забруднюючих речовин у атмосферне повітря. Міжнародно-правове регулювання охорони атмосферного повітря.</p>	2
<p><i>Тема 13. Правове регулювання охорони водних та земельних ресурсів</i></p> <p>Поняття та види водокористування. Суб'єкти водокористування. Права та обов'язки водокористувачів. Особливості здійснення права спеціального водокористування. Нормування і стандартизація в галузі водокористування. Правовий режим прибережних захисних смуг.</p> <p>Землі як об'єкт правової охорони. Земельний фонд України та його склад. Цільове використання земель та його значення. Правове регулювання відтворення земель (відновлення їх родючості). Сутність поняття «поліпшення земель». Поняття, ознаки та зміст правової охорони земельних ресурсів. Принципи охорони земель.</p>	2
<p><i>Тема 14. Правовий режим використання та охорони лісових ресурсів</i></p> <p>Поняття та юридичні ознаки лісу як об'єкта правової охорони. Поняття та об'єкти лісокористування. Суб'єкти відносин лісокористування. Види права лісокористування. Екологічні права та обов'язки лісокористувачів. Дозволи у сфері лісокористування. Державне управління і контроль у сфері використання та охорони лісів. Юридична відповідальність за порушення лісового законодавства.</p>	2
<p><i>Тема 15. Правовий режим використання та охорони надр</i></p> <p>Визначення поняття надр як природного об'єкта. Особливості правовідносин з геологічного вивчення, розвідки та використання надр. Державне управління у галузі надрокористування. Умови та порядок надання надр у користування. Особливі вимоги щодо використання надр з метою видобування корисних копалин.</p>	2

<i>Тема 16. Правове регулювання використання та охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду</i> Природно-заповідний фонд України як об'єкт правової охорони. Поняття та види територій і об'єктів природно-заповідного фонду. Поняття та зміст заповідного режиму. Особливості правового режиму охорони природних та біосферних заповідників. Правовий режим ландшафтних парків, заказників, пам'яток природи, заповідних урочищ. Правові заходи збереження територій і об'єктів природно-заповідного фонду.	2
Разом за змістовий модуль 3	10
Змістовий модуль 4. Міжнародне та європейське екологічне право	
<i>Тема 17. Становлення і розвиток міжнародного екологічного права</i> Передумови виникнення міжнародного екологічного права як галузі права. Основні етапи розвитку міжнародного екологічного права і законодавства. Основні міжнародні договори у сфері охорони довкілля. Предмет міжнародного екологічного права.	2
<i>Тема 18. Міжнародні екологічні організації</i> Глобальна ініціатива ООН щодо охорони та збереження навколишнього середовища. Програма ООН з охорони довкілля (ЮНЕП). Всесвітній фонд дикої природи. Міжнародна громадська організація "Greenpeace". Реалізація міжнародних програм WWF в Україні.	2
<i>Тема 19. Міжнародно-правова охорона біорізноманіття</i> Концепції управління природними ресурсами для їх збереження. Збереження біологічного різноманіття. Охорона рідкісних та зникаючих видів тварин і рослин, охорона мігруючих видів. Принципи збереження біорізноманіття "ex-situ" та "in-situ", їх основні характеристики. Картахенський протокол про біобезпеку. Рамсарська конвенція про водно-болотні угіддя.	2
<i>Тема 20. Європейська кліматична політика</i> Європейська стратегія зі зміни клімату. Кліматичні програми ЄС. Законодавство ЄС у сфері зменшення парникових викидів. Правове регулювання торгівлі квотами у європейському праві. Альтернативні джерела енергії як засіб попередження зміни клімату. Паризька кліматична угода та її значення.	2
<i>Тема 21. Європейський зелений курс. Європейський закон про клімат</i> Цілі та завдання Зеленої угоди ЄС. Основні ключові напрями екологічних реформ в рамках "Green Deal". Декарбонізація та ресурсоефективність європейської економіки. Екологічні інновації та стратегії відповідно до Європейського закону про клімат.	2
Разом за змістовий модуль 4	10
Всього	42

7.2. Практичні заняття

Тема і зміст заняття	К-сть годин
Змістовий модуль 1. Загальні положення екологічного права	
Тема 1. Поняття, предмет та система екологічного права	1
Тема 2. Принципи екологічного права	1

Тема 3. Джерела екологічного права	1
Тема 4. Екологічні права людини і громадянина	1
Тема 5. Державний екологічний контроль	1
Тема 6. Оцінка впливу на довкілля та екологічний моніторинг	1
Разом за змістовий модуль 1	6
<i>Змістовий модуль 2. Здійснення права природокористування. Захист екологічних прав громадян</i>	
Тема 7. Право власності на природні ресурси	1
Тема 8. Право природокористування	1
Тема 9. Договори у сфері природокористування	1
Тема 10. Процедури захисту екологічних прав громадян	2
Тема 11. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення	1
Разом за змістовий модуль 2	6
<i>Змістовий модуль 3. Особливості використання окремих видів природних ресурсів</i>	
Тема 12. Правове регулювання охорони атмосферного повітря	1
Тема 13. Правове регулювання охорони водних та земельних ресурсів	1
Тема 14. Правовий режим використання та охорони лісових ресурсів	1
Тема 15. Правовий режим використання та охорони надр	1
Тема 16. Правове регулювання використання та охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду	2
Разом за змістовий модуль 3	6
<i>Змістовий модуль 4. Міжнародне та європейське екологічне право</i>	
Тема 17. Становлення і розвиток міжнародного екологічного права	2
Тема 18. Міжнародні екологічні організації	2
Тема 19. Міжнародно-правова охорона біорізноманіття	2
Тема 20. Європейська кліматична політика	2
Тема 21. Європейський зелений курс. Європейський закон про клімат.	2
Разом за змістовий модуль 4	10
Всього	28

7.3. Самостійна робота

	Назва теми	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Загальні положення екологічного права		
1	Концепції взаємодії людини і природи.	4
2	Поняття та зміст принципів перестороги, екосистемного підходу, запобігання забруднення та їх застосування в екологічному праві.	4
3	Міжнародні договори у сфері охорони навколишнього природного середовища.	4
4	Право людини на безпечне довкілля. Право людини на екологічну інформацію. Доступ до правосуддя з питань охорони довкілля.	4
6	Правовий аналіз процедури оцінки впливу на довкілля відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» за такими критеріями: суб'єкти, об'єкти, основні стадії процедури ОВД, характеристика громадського обговорення, підготовка висновку з оцінки впливу на довкілля.	4
Змістовий модуль 2. Здійснення права природокористування. Захист екологічних прав громадян		
7	Правовий аналіз способів набуття права власності на природні ресурси (адміністративно-правові, цивільно-правові та інші).	4
8	Особливості дозвільної системи у сфері використання природних ресурсів. Дозволи на використання водних об'єктів, лісових ресурсів, надр тощо.	4
9	Правовий аналіз договорів на використання природних ресурсів (оренди, сервітути).	4
10	Проблеми забезпечення доступу до правосуддя з питань захисту екологічних прав (на основі аналізу практики ЄСПЛ).	4
11	Поняття, ознаки та види екологічних правопорушень. Характеристика окремих видів екологічних правопорушень у сфері використання земель, водокористування, лісокористування, надрокористування (за власним вибором).	4
Змістовий модуль 3. Особливості використання окремих видів природних ресурсів		
12	Принципи охорони атмосферного повітря в міжнародному законодавстві. Правовий аналіз дозволів у сфері охорони атмосферного повітря.	4
13	Правове регулювання охорони водних та земельних ресурсів (на основі положень Водного та Земельного кодексів України). Особливості правового режиму прибережних захисних смуг.	4
14	Правовий аналіз дозволів у сфері лісокористування. Порядок здійснення побічних лісових користувань в Україні.	4
15	Правовий аналіз надання ділянки надр у користування для здійснення певного виду надрокористування (геологічного вивчення, розвідки родовища, видобування корисних копалин).	4
16	Поняття та зміст правового режиму окремих територій природно-заповідного фонду (біосферного заповідника, національного природного парку, природного заповідника, регіональних ландшафтних парків).	4
Змістовий модуль 4. Міжнародне та європейське екологічне право		
17	Основні етапи розвитку міжнародного екологічного законодавства.	4

18	Програма ООН з охорони довкілля (ЮНЕП). Всесвітній фонд дикої природи. Міжнародна громадська організація “Greenpeace”.	4
19	Збереження біологічного різноманіття. Охорона рідкісних та зникаючих видів тварин і рослин, охорона мігруючих видів.	6
20	Європейська стратегія зі зміни клімату. Кліматичні програми ЄС.	6
	Всього	80

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання індивідуальних завдань.

Курси рекомендовані в якості неформальної освіти:

1. Дистанційний навчальний курс за підтримки Ради Європи “*The Environment and Human Rights*”
<https://help.elearning.ext.coe.int/enrol/index.php?id=4236>
2. *Екопрактики для сільського господарства та громад*: онлайн курси “Прометеус”
<https://prometheus.org.ua/prometheus-free/agriculture-and-community-eco-practices/>
3. *Зелене світло для Землі*: онлайн курси ГО «Екодія»
<https://ecoaction.org.ua/iak-uvimknuty-zelene-svitlo.html>

7.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань

1. Проаналізуйте основні напрями розвитку екологічного законодавства відповідно до Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом.
2. Проаналізуйте стратегічні цілі та пріоритетні напрями розвитку екологічної політики України в рамках Закону України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».
3. Охарактеризуйте головні аспекти реформування європейської системи охорони навколишнього середовища відповідно до законодавчої ініціативи ЄС “European Green Deal”.
4. Проаналізуйте механізм міжнародного співробітництва у сфері проблеми зміни клімату.
5. Проаналізуйте екологічні пріоритети у внутрішній та зовнішній політиці Європейського Союзу.
6. Охарактеризуйте процес становлення екологічних прав людини в міжнародно-правовій доктрині.
7. Правове забезпечення реалізації права людини на екологічну інформацію.
8. Проаналізувати рішення Європейського Суду з прав людини по врегулювання екологічних спорів з використанням матеріалів практики ЄСПЛ.

9. Стандартизація та нормування у сфері охорони навколишнього середовища.
10. Проаналізуйте екологічне страхування, його значення в системі екологічного права.
11. Оцінка впливу на довкілля як інноваційна стратегія екологічного управління та планування.
12. Правове регулювання участі громадськості у здійсненні екологічного управління.
13. Складіть проект запиту на отримання екологічної інформації.
14. Складіть проект дозвільного документу за вибором: дозвіл на спеціальне водокористування, дозвіл на користування надрами, дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря.
15. Проаналізуйте дозвільні процедури, які регламентують право на здійснення рибного фермерського господарства (аквакультури).
16. Охарактеризуйте порядок укладення договору оренди водного об'єкта відповідно до Водного та Земельного кодексу України.
17. Складіть проект скарги до органів Державної екологічної інспекції про порушення екологічних прав внаслідок забруднення відходами.
18. Проаналізуйте правовий режим використання та охорони курортних та лікувально-оздоровчих територій: визначте поняття та ознаки, порядок їх створення та особливості управління, режим правової охорони, відповідальність за порушення режиму їх використання та охорони.
19. Проаналізуйте правовий режим використання та охорони рекреаційних зон: визначте поняття та ознаки рекреаційних зон, порядок їх створення та особливості управління, режим правової охорони, відповідальність за порушення режиму їх використання та охорони.
20. Проаналізуйте екологічні вимоги до використання та охорони земель сільськогосподарського призначення відповідно до законодавства України.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час лекційного курсу застосовуються слайдові презентації, роздатковий матеріал, дискусійне обговорення проблемних питань.

Практичні заняття проводяться у вигляді семінарів-практикумів з виконанням ситуаційних (кейсових) завдань — індивідуальних та в групах; конференцій; ділових ігор. Під час проведення практичних занять використовуються сучасні елементи та прийоми: критичного мислення, рефлексії, дискусії, мозкового штурму, навчального тренінгу

У разі дистанційного і змішаного навчання використовуються навчальна платформа Moodle Білоцерківського НАУ, онлайн-платформи ZOOM, Microsoft Team, Google Meet, електронна пошта, мобільні додатки.

9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з навчальної дисципліни включає поточне, тематичне оцінювання (з тем, визначених для аудиторного обговорення і самостійного опрацювання) та модульний контроль.

Поточний і тематичний контроль передбачає оцінювання:

- участі в дискусії під час лекційних занять;
- підготовки виступу до занять із презентацією (чи без);
- підготовки індивідуальних завдань за вибором здобувачів вищої освіти тощо.

Модульний контроль проводиться у тестовій комбінованій формі (комп'ютерне чи на паперових носіях) або виконання проєктного/творчого завдання (усно/письмово).

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам в електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється у формі іспиту.

10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання лекційних занять не передбачено. На лекційних заняттях ведеться облік присутності здобувачів для контролю відвідуваності занять.

Бали на практичному занятті здобувачі вищої освіти отримують за виконані практичні завдання, опрацювання джерел, командні проєкти, презентації, активність під час дискусій і виконання практичних завдань.

Бали за самостійну роботу враховують: виконання дослідницьких і творчих завдань індивідуально й колективно, результативну практичну роботу в групі, опрацювання навчально-методичних і довідкових джерел, аналіз законодавства, виконання і захист проєктів, презентації, активність самостійної пошукової роботи.

Під час модульного контролю передбачені комплексні засоби оцінювання (усно й письмово, під час виконання тестових завдань, дослідницьких і творчих, захисту проєктів тощо), у тому числі комп'ютерно орієнтовані.

11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється за результатами поточного (практичні заняття, самостійна робота) та рубіжного (модульного) контролів за десятибальною шкалою – «1», «2», «3», «4» ... «10».

Результати поточного оцінювання здобувача (за 10-бальною шкалою) виставляються в електронний журнал АСУ БНАУ і автоматично переводяться у 100-бальну шкалу відповідно до розподілу балів за окремі види робіт.

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти

Максимально можлива к-ть балів	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Захист ІНДЗ	Підсумковий контроль	Загальний бал
Іспит	20	20	20 (10x2)	10	30	100

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

12. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни використовується система інформаційних ресурсів: дидактичні, програмні, мережа Інтернет, бібліографічні, бібліотечні. Серед них нормативно-правова база (закони, постанови, положення, накази): сайти Міністерства освіти і науки України, Судова влада України, інтернет-ресурси, періодичні видання, наукові праці професорсько-викладацького складу, тези та матеріали наукових конференцій.

Засоби унаочнення та взаємодії:

1. Мультимедійні презентації у програмах MOF Power Point, Canva.
2. Відеоматеріали з каналу Youtube та публічні відео лекції, в т.ч. іноземною мовою в записі.
3. Роздавальні матеріали –схематичні основи, інфографіка тощо.
4. Засоби зворотного зв'язку – інтерактивна дошка Padlet, сайт для інтерактивних презентацій і голосування Mentimeter.
5. В умовах дистанційного навчання – застосунки платформи для відеоконференцій Zoom, Google Meet, освітня платформа BNAU MOODLE, Google Classroom.

Необхідне матеріально-технічне забезпечення:

- аудиторного навчання: дошка аудиторна, мебльоване навчальне приміщення, комп'ютерне обладнання (ПК/ноутбук + мультимедійний проєктор), Wi-Fi.
- дистанційного: мережа Інтернет, електронні пристрої, у т.ч. персональні.

13. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова література

1. Екологічне право України. Загальна частина : підручник / М. В. Краснова, Ю. А. Краснова. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2021. 191 с.
2. Екологічне право : підручник / А. П. Гетьман та ін.; за заг. ред. А.П. Гетьмана. Харків : Право, 2021. 552 с.
3. Екологічне право : підручник / [А. П. Гетьман, Г. В. Анісімова, Є. П. Суєтнов та ін.]; за ред. А. П. Гетьмана ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2024. 1008 с.
4. Екологічне право України. Спеціальна та Особлива частини: підручник / Краснова М.В., Краснова Ю.А. Київ: НУБіП України. 2023. 278 с.
5. The Oxford Handbook of International Environmental Law / Edited by J. Peel, L. Rajamani. United Kingdom: Oxford University Press, 2021.

Додаткова література:

1. Водний кодекс України : Закон України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР. Дата оновлення: 10.10.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку від 14 червня 1992 р. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_455#Text

3. Кодекс України про надра : Закон України від 27.07.1994 р. № 132/94-ВР. Дата оновлення: 17.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція) від 25 червня 1998 р. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text
5. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 р. № 3852-XII. Дата оновлення: 15.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>
6. Обіюх Н.М., Мельник О.Г. Правові аспекти регулювання відносин у сфері поводження з побутовими відходами на муніципальному рівні в Україні та ЄС в умовах децентралізації. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 3. С. 127-132.
7. Обіюх Н.М., Мельник О.Г. Сучасні тенденції використання відновлюваних джерел енергії в країнах Європейського Союзу в умовах переходу до зеленої економіки: правові аспекти проблеми. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2019. № 55. Т. 2. С. 14-18.
8. Паризька угода (Угоду ратифіковано Законом України № 1469-VIII 14.07.2016 р. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161#Text
9. Про управління відходами : Закон України від 20.06.2022 р. № 2320-IX. Відомості Верховної Ради України. 2023. № 17. Ст. 75.
10. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. Дата оновлення: 15.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>
11. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16 червня 1992 р. N 2456-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12/ed20170903#Text>
12. Obiiukh N., Lomakina I., Iefremova I. Groundwater protection as an essential component of water management in the European Union in the light of modern integration processes: legal aspects of the problem. *European Journal of Sustainable Development*. 2019. Vol. 8 (3). 354-368 pp. DOI: 10.14207/ejsd.2019.v8n3p354